

Vleermuizen op zolders

INLEIDING

In Nederland en België komen heel wat soorten vleermuizen voor die in de zomer (grote) zolders gebruiken als verblijfplaats. De vrouwtjes vormen er kraamkolonies waar ze hun jongen baren en zogen. Meestal zijn dat enkele tientallen tot uitzonderlijk enkele honderden dieren. De soorten die we hier vinden zijn de Gewone en Grijze grootoorvleermuis, Ingekorven vleermuis, Laatvlieger en Baardvleermuis. Hun winterslaap houden deze soorten grotendeels elders.

VLEERMUISVERBLIJVEN VOOR SOORTEN DIE ZOLDERS BEWONEN

Vleermuizen die op zolder verblijven, verkiezen grote, warme en rustige zolders (van kerken, kastelen, etc.). Sommige soorten kruipen er weg in nauwe ruimtes (bv. tussen de balken), andere soorten hangen zichtbaar vrij. Het toegankelijk maken voor vleermuizen en/of vleermuisvriendelijk inrichten van grote warme zolders is een van de meest effectieve manieren om de genoemde soorten te beschermen. Er zijn kleine ingrepen met een lage kost die een groot verschil kunnen maken (bijvoorbeeld een veilige toegang voorzien). Meer ingrijpende, dure ingrepen zijn ook mogelijk, maar vragen sowieso begeleiding door een vleermuis-expert.

BEDREIGINGEN

ISOLATIE

Steeds meer gebouwen worden hermetisch geïsoleerd. Daardoor verliezen heel wat gebouwbewonende dieren hun verblijfplaats. Bij fauna-inclusief (ver)bouwen en isoleren worden isolatie en woonplaatsen voor dieren slim met elkaar gecombineerd.

VERLICHTING

Omwille van hun kwetsbaarheid voor predatoren, vermijden vleermuizen licht, en dus ook nachtelijk kunstlicht. Slechts een handvol soorten, zoals de Gewone dwergvleermuis of de Laatvlieger, tolereren enigszins licht aan hun jachtgebied, vooral bij een groot voedselaanbod zoals rond lantaarnpalen. De meeste vleermuizen vermijden zelfs zwak verlichte jachtgebieden en alle inheemse soorten vermijden licht aan hun verblijfplaats.

HOUTBEHANDELINGSPRODUCTEN

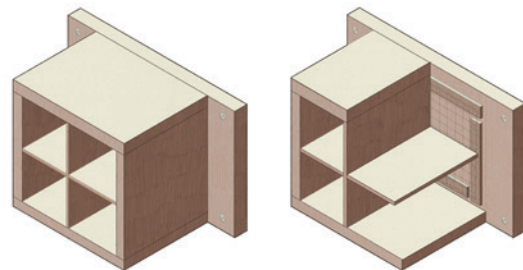
Het meeste constructiehout dat verkrijgbaar is in de handel, is chemisch behandeld. Later volgt daarop vaak een extra behandeling, al of niet na aantasting van het hout in de constructie. Veel van de gebruikte stoffen zijn echter schadelijk voor vleermuizen. Zeker bij nabehandeling van hout in door vleermuizen bewoonde constructies, is gericht advies nodig.

VERDWIJNEN VAN GESCHIKTE VERBLIJFPLAATSEN

Door renovatie en nieuwbouw worden gebouwen steeds hermetischer afgesloten, blijven er in de bouwschil minder voor vleermuizen toegankelijke ruimtes over of worden geschikte ruimtes, bewust of onbewust, afgesloten (zoals stootvoegroosters die spouwen ontoegankelijk maken).

PREDATOREN

Roofdieren zoals marters, uilen en zelfs knaagdieren zijn gekend als occasionele predator van vleermuizen. De belangrijkste predator is echter de vrij rondlopende huiskat: wanneer die de uitvliegplek van een vleermuizenkolonie kan bereiken, kan ze een ravage aanrichten.

Ingekorven vleermuis

Grijze grootoorvleermuis

Gewone grootoorvleermuis

Baardvleermuis

Laatvlieger

SOORTEN

Dit zijn de soorten die in Vlaanderen of in Nederland het vaakst aangetroffen worden op (grote) zolders of er het meest afhankelijk van zijn: Gewone grootoorvleermuis, Grijze grootoorvleermuis, Ingekorven vleermuis, Laatvlieger, Baardvleermuis.

WAT KAN JIJ DOEN?

Er zijn heel wat gebouwen met een grote zolder die kansen bieden maar niet toegankelijk zijn voor vleermuizen. Een toegankelijke zolder kan vervolgens vleermuisvriendelijk ingericht worden.

ZOLDER INRICHTEN

Kunstmatige microhabitats: om de binnenruimte van de zolder te voorzien van extra variatie aan microklimaten, kunnen er kunstmatige microhabitats aangebracht worden. Dat kan bijvoorbeeld met een soort lamellensysteem of door wat latjes in de hoek van 2 (steun)balken te timmeren. Liefst zo groot mogelijk en tochtvrij in boven- en zijkanten. De publicatie 'Vleermuizen op zolders, een leidraad' kan voor inspiratie zorgen.

Type materiaal (zolder en kunstmatige microhabitats): hout of houtbeton. Gebruik geen behandeld, geverfd of harsdragend hout. Het materiaal moet ruw genoeg zijn zodat vleermuizen zich kunnen vasthechten. Een gladde wand zoals metaal of plastic is dus niet bruikbaar. Hout kan je opruwen.

Toegangsopening (tot zolder): vaak een brievenbusvormige opening van 12-25 mm hoog en 5 cm-1 m breed. Betreffende de hoogte: niet kleiner want dan geraakt zelfs de kleinste vleermuissoort er niet meer in. Een opening van 12 mm gebruiken is prima als het niet anders gaat, maar weet wel dat enkel de kleinste soorten (zoals de Gewone dwergvleermuis) hierdoor naar binnen kunnen. Om ook grotere soorten zoals (drachtige) Laatvliegers

toegang te bieden, mag de opening niet lager zijn dan 25 mm. Maak de opening echter ook niet hoger dan 25 mm, want anders kunnen vogels en predatoren erin. In grote gebouwen voorzie je best meerdere toegangsopeningen: één opening per windrichting is vaak voldoende. Onder de opening is een ruw oppervlak nodig als landingsplaats, bijvoorbeeld een gegroefd plankje van zo'n 20 à 30 cm hoog.

Aanvliegroute: zorg voor een vrije aanvliegroute zonder obstakels voor de toegangsopening. Hoge bomen in de nabije omgeving zijn echter een troef: ze bieden beschutting voor uitvliegende dieren.

Licht: de omgeving (en zeker de toegangsopening) is 's avonds en 's nachts best niet verlicht.

Isolatiemateriaal: vermijd glad isolatiemateriaal (geen grip voor vleermuizen).

Dampremmende folies of textiel: geweven textiel kan gaan rafelen, zodat vleermuizen verstrikt komen te zitten. Beter is het gebruik van niet-geweven doeken of folies.

Temperatuur: over de exacte temperatuurvoorkeuren per soort is nog niet veel gekend. Grote zolders bieden een grote interne variatie aan temperatuur: de kans dat vleermuizen er ergens een geschikte plek vinden, is er logischerwijs groter. Een goede richtlijn is dat er minstens een deel van de zolder een temperatuur heeft van 20-35 °C.

Tocht: permanente tocht is te vermijden. Vooral een aandachtspunt bij het creëren van toegangsopeningen.

OMGEVING

De omgeving en locatie van het gebouw zijn belangrijk om na te gaan voor welke soorten je iets kan doen.

Zie 'Factsheet_Omgevingsvoorwaarden_Natuur-inbouw' voor meer info.

MEER INFO

- Vleermuizen op zolders, een leidraad (in publ.)
- Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt
- <https://www.ecopedia.be/faunavoorzieningen-gebouwdeel>